

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ
(1873 - 1908)

Каталог изложбе

Нови Сад, 1998

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

24

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ксенија Светличих и Драгана Обрадовић

ПРЕДГОВОР

Када се каже: Радоје Домановић, онда се тиме изговара име најзначајнијег српског сатиричног писца. Свој кратки живот од тридесет и пет година Радоје Домановић је посветио књижевном и новинарском послу, и то његовом можда најтежем делу, непошtedној критици свога времена и средине. Стога је и његов лични живот био врло типичан за младог српског слободоумног интелектуалца на крају прошлог и на почетку овог века.

Син провинцијског учитеља, активног опозиционара у политичким борбама оног времена, по мајци унук Павла Цукића, значајног учесника Првог и Другог устанка, Радоје Домановић се родио 4. фебруара 1873. године у малом селу Овсишту, али је већи део свог детињства провео у селу Јарушевцима, у Крагујевачком округу, где му је отац био са службом.

(Борислав Михајловић, 1959)

Болујући од туберкулозе, професионалног зла свих тадашњих наших писаца, службоваће у својству наставника српског језика и литерарних облика по заосталим, од Турака тек ослобођеним паланкама југа; као сви слободоумнији млађи људи „глувог доба“ српске историје, кад се чинило да једино снажна олуја може рашчистити закужени ваздух и растерати отровна испарења мртвог мора последњих година обреновићевске Србије, и Домановић ће бити понесен напреднијим и радикалнијим, па као и добар део његових књижевних пријатеља око Јанкове *Звезде* и тек основаног *Српског књижевног гласника*, прогоњен, премештан и отпуштан. Као и сва тадашња београдска уметничка боемија и он ће сувишак својих енергија и неза-

довољстава растапати у пићу и јаловим разговорима за бескрајних ноћних седељки, пљуцкајући крв у марамицу, јалово трошити и здравље и време. Ни он, као ни већи део његових књижевних колега, никуд неће путовати и ништа неће видети, изузимајући бесмислено и очајничко једногодишње пребивање у Минхену, на самом крају његове књижевне каријере и на завршетку његова живота. Као и сви, живеће у немаштини и бедним приликама, писаће мало и нередовно и за све време своје књижевне делатности и уза сав свој таленат саставиће само четрдесетак приповедака, рачунајући и оне ђачке, почетничке, као готово сви српски књижевници његова доба уморити се пре времена и прекинути са стварним књижевним радом већ у тридесетој години. И умреће ускоро, у годинама кад на другим странама тек почињу да раде, али кад у Србији један за другим нестају сви најодличнији и најчеститији књижевници; исцрпљени и истрошени борбом са самим собом, са својим проклетим занатом и са средином грубом, примитивном и дивљачном.

(Ерих Кош, 1980)

Радоје Домановић је био у нашој литератури, како нико ни пре ни после њега, израз савести једнога времена. Он је један од оних ретких писаца који су умели и смели да буду судије свога доба, и чије дело, за сва времена, остаје жива и без помиловања пресуда једној генерацији. И зато кад се данас изазива успомена на тог нашег племенитог сатирика, она се не може одвојити од сећања на прилике које су га дале, или, можда, наметнуле.

Како мало ко у нашој литератури, а више и жешће од свих тих малобројних, Радоје Домановић је схватио да у писцу ствараоцу има да дође до израза не само његова чиста моћ оживљавања облика, што, тако голо, остаје само естетска доколица, него и један морал о живим стварима и о њиховоме поретку. Од две могућности, уметничко дело под стакленим звоном, музејски замишљено и музејски постављено, или уметничко дело ишчупано из живота, да га честито приказује, и бачено у живот, да у њему делује, Радоје Домановић је најпу-

није и најактивније прихватио ову другу и по њеној оштрој линији стварао.

(Милош Црњански, 1933)

Место најбољег сатиричара у српској књижевности Радоје Домановић је заузео својим сатиричним приповеткама насталим у периоду од 1897. до 1903. године.

(...)

Сипрадија, Данџа, Вођа, Краљевић Марко њо друџи њуџи међу Србима, Мриво море и друге Домановићеве сатиричне приче јесу сведочанство о друштвеном стању, стању свести, моралу у Србији на прелазу из 19. у 20. век, једног преломног периода у историји Србије, када су се оштро сучелили обреновићка диктатура и незауставиви токови демократије, - али су и уметничке творевине у којима се напотпуније могао изразити Домановићев превасходно сатирични таленат.

(Славица Дејановић, 1997)

У својим најуспелијим, високим политичким сатирама Домановић је оцртао и исмејао један тип рђавог друштва и политичког поретка, један систем владавине, и то на начин чија актуелност се током времена само увећавала. Домановић нам је кроз гласну поругу открио како одређен тип деспотске власти увек и свуда деформише људе изопачујући њихове основне вредности и отварајући у њима бездане порока и глупости. Показао нам је, такође, како и колико енергија племените озлојеђености из које је извирала његова потреба за сатиричним обрачуном са својом савременошћу може превазићи своје непосредне поводе и откривати лице и природу друштвених зала у свим, па и у нашим временима. Писац *Данџе, Сипрадије, Мривоџ мора, Вође* - наш је савременик, и то запањујућих размера. Треба га читати да бисмо видели колико говори и о нама, и колико може подстаћи наше разумевање сопственог доба.

(Љубиша Јеремић, 1988)

Прву приповетку објавио је у *Јавору* (1893). Затим је сарађивао у *Делу* (1894, 1899, 1902), *Босанској вили* (1895, 1901-1903), *Зори* (1896, 1897, 1899), београдској *Звезди* (1898-1901), *Одјеку* (1898, 1902) *Новој искри* (1899-1901), *Полицијском гласнику* (1900), *Српском књижевном гласнику* (1901-1903, 1905), *Ловцу* (1901, 1902), *Бранковом колу* (1901,1902), *Браћимству* (1901), београдском студентском часопису *Покрећ* (1902), *Педагошком прегледу* (1902), *Народном колу* (1903), *Дневном листу* (1904), *Сирадији* (1904-1905), *Новом покрету* (1906).

(Лексикон писаца Југославије)

***

Библиотека Мајнице српске приредила је изложбу о Радоју Домановићу. Отворена је од 2. до 31. марта 1998. године у витринама испред Свечане сале Мајнице српске, а коришћене су књиге из збирки Библиотеке Мајнице српске и грађа из Рукописног одељења Мајнице српске.

КАТАЛОГ

J. Lona White

ДЕЛА

1. Приповетке Радоја М. Домановића. 1, На млађима свет остаје. - Пожаревац : Штампарија Мих. Костића, 1899. - 83 стр.
2. Размишљање једног обичног српског вола. - [Београд : Покрет, 1902]. - 8 стр.
3. Укидање страсти и друге приче / Радоје М. Домановић. - Београд : Штампарија Анд. Јовановића, 1902. - 130 стр.
4. Чича Мита из народа / написао Радоје М. Домановић. - Београд : Штампарија Анд. Јовановића, 1902. - 83 стр.
5. Приповетке / Радоје М. Домановић. - Београд : Српска књижевна задруга, 1905. - 193 стр.
6. Приповетке. Књ. 1 / Радоја М. Домановића. - Београд : Издавачка књижарница Геце Кона, 1924. - 222 стр.
7. Изабрane приповетке / Радоје М. Домановић. - Београд : Просвета, 1945. - 252 стр.
8. Izabrane pripovijetke / Radoje M. Domanović. - Zagreb : Nakladni zavod Hrvatske, 1946
9. Stradija ; Mrtvo more ; Ne razumem / Radoje M. Domanović. - Zagreb : Prosvjeta, 1947. - 126 str.
10. Одабрane приповетке / Радоје Домановић. - [Београд] : Ново поколење, 1948
11. Mrtvo more / Radoje Domanović. - [1. izd.]. - Sarajevo : Svjetlost, 1949. - 39 str.
12. Zgodbe in satire / Radoje M. Domanović. - Ljubljana : Slovenski knjižni zavod, 1951. - 204 str.
13. Краљевић Марко по други пут међу Србима / Радоје Домановић. - Београд : Народна књига, 1952. - 38 стр.
14. Приповетке / Радоје М. Домановић. - Београд : Народна књига, 1953. - стр.

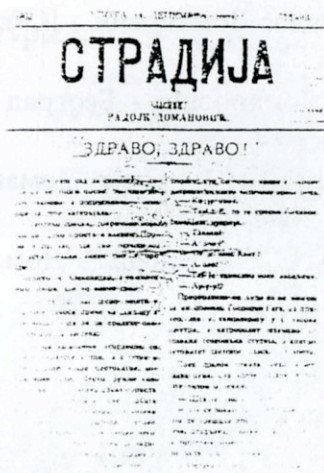
15. Сатире / Радоје Домановић. - Нови Сад : Матица српска, 1953. - 181 стр.
16. Из села и паланке / Радоје Домановић. - Београд : Знање, 1953. - 126 стр.
17. Изабране приповетке / Радоје Домановић. - Букурешт : Државно издавачко предузеће за књижевност и уметност, 1954. - 227 стр.
18. Позориште у паланци / Радоје Домановић. - Београд : Народна књига, 1956. - 43 стр.

Радоје Домановић из млађих дана

19. Изабрана дела / Радоје Домановић. - Београд : Народна књига, 1959. - 275 стр.
20. Избор / Радоје Домановић. - Сарајево : Свјетлост, 1959. - 118 стр.
21. Изабране сатире / Радоје М. Домановић. - Београд : Просвета, 1960. - 247 стр.
22. Приповетке / Радоје Домановић. - Београд : Народна књига, 1960. - 105 стр.
23. Danga i druge pripovetke / Radoje Domanković. - Beograd : Rad, 1961. - 134 str.

24. Satire / Radoje Domanović. - Beograd : "Branko Đonović", 1962. - 180 str.
25. Сабрана дела. 1 / Радоје Домановић. - Београд : Просвета, 1964
26. Сабрана дела. 2 / Радоје Домановић. - Београд : Просвета, 1964
27. Сабрана дела. 3 / Радоје Домановић. - Београд : Просвета, 1964
28. Водач и други раскази / Радое Домановиќ. - Скопје : Наша книга, 1967

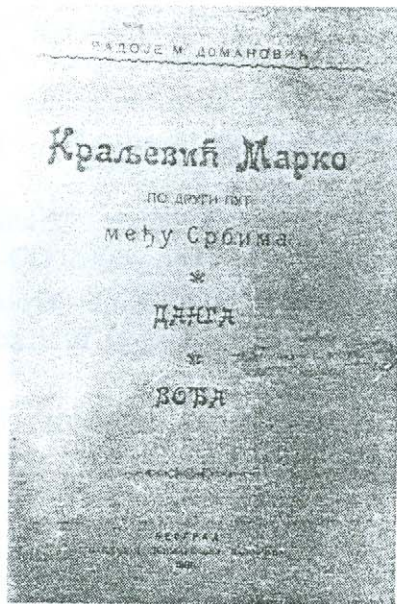
29. Мртво море / Радое Домановиќ. - Скопје : Мисла, 1968
30. Сатири / Радоје Домановиќ. - Скопје : Македонска книга, 1970. - 191 стр.
31. Сатире / Радоје Домановић. - Букурешт : Критерион, 1976. - 189 стр.
32. Сатиричне приповијетке / Радоје Домановић. - Титоград : Републички завод за унапређивање школства, 1977. - 163 стр.
33. Pripovetke / Radoje Domanović. - 2. izd. - Zagreb : Mladost, 1978. - 215 str.

34. Stradija / Radoje Domanović. - Beograd : Slovo ljubve, 1980. - 145 str.
35. Stradija i druge pripovijetke / Radoje Domanović. - Sarajevo : "Veselin Masleša", 1982. - 189 str.
36. Изабране сатире / Радоје Домановић. - [1. изд.]. - Београд : "Вук Караџић", 1983. - 201 стр.
37. Мртво море и друге сатиричне приче / Радоје Домановић. - Београд : Рад, 1986. - 210 стр.
38. Сатире ; Приповетке / Радоје Домановић. - Београд : БИГЗ ; Горњи Милановац : Дечје новине ; Приштина : Јединство, 1989. - 475 стр.
39. Избрани сатири / Радое Домановић. - [Скопје] : Мисла, 1990. - 310 стр.
40. Страдија / Радоје Домановић. - Београд : Народна књига : Алфа, 1996. - 92 стр.
41. Целокупна дела. Књ. 1 / Радоје Домановић. - Београд : Народна просвета, [б. г.]. - 490 стр.
42. Целокупна дела. Књ. 2 / Радоје Р. Домановић. - Београд : Народна просвета, [б. г.]. - VIII, 536 стр.

ЛИТЕРАТУРА

43. Стрмоглавија или Домановић Радоје у проширеној Страдији / Драг. Н. Ивановић. - Београд : [б. и.], 1928. - 62 стр.
44. Domanović - Nušić / Velibor Gligorić. - [Beograd : s. n.], 1938. - 81 str.
45. Радоје Домановић. - Из предратне Србије / Милан Грол. - Београд : Српска књижевна задруга, 1939. - Стр. 155-178
46. Радоје Домановић / Ђорђе Јовановић. - Београд : Просвета, 1949. - 18 стр.
47. Radoje Domanović / Dimitrije Vučenov. - Beograd : Rad, 1959. - 520 str.

48. Хумор Радоја Домановића. - Књижевни историчари и критичари / уредник Живан Милисавац. - Нови Сад : Матица српска ; Београд: Српска књижевна задруга, 1963. - Стр. 203-212
49. Алгорична сатирична прича. - Огледи и чланци из књижевности / Богдан Поповић. - Нови Сад : Матица српска, 1963. - Стр. 203-251

50. Радоје Домановић : некролог. - Писци и књиге. 4 / Јован Скерлић. - Београд : Просвета, 1964. - Стр. 242-245
51. Страдија Радоја Домановића. - Говор поезије. 2 / Војислав Ђурић. - Београд : Просвета, 1969. - Стр. 166-206
52. Радоје Домановић. - Критика у Скерлићево доба / Драгиша Витошевић. - Нови Сад : Матица српска ; Београд : Институт за књижевност и уметност, 1975. - Стр. 350-367
53. „Мртво море” или активност незналице. - Побуна и прилагођавање / Павле Зорић. - Београд : Просвета, 1975. - Стр. 100-105

54. Карловачка јутрења Радоја Домановића. - Љубави српских писаца / Ђорђе Поповић. - Ниш : Градина, 1975. - Стр. 117-127
55. Радоје Домановић. - Портрети српских писаца XIX века / Славко Леовац. - Београд : Српска књижевна задруга, 1978. - Стр. 355-365
56. Радоје Домановић или судбина приповедача. - Приповетка и приповедање / Ерих Кош. - Нови Сад : Матица српска, 1980. - Стр. 129-142
57. Domanovićeva satira kao pripovetka / Dimitrije Vučenov. - Beograd : Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1983. - 135 str.
58. „S večer sjala mesečina, obasjala zelenu livadu”. - Voleo sam više neću / Dragoljub Vlatković. - [Beograd] : Nova knjiga, 1986. - Str. 135-149
59. Уметничке особине Домановићеве Данге / Миодраг Сибиновић. - Београд : [б. и.], 1986. - Стр. 119-129
60. „Глухо даба Нерончића Александра и нероткиње Драге”. - Суђења српским писцима / Драгољуб Влатковић. - Београд : Ново дело, 1987. - Стр. 111-124
61. Oblici alegorijsko-fantastičnog i satiričnog pripovedanja. - Moderna srpska proza / Radovan Vučković. - Beograd : Prosveta, 1990. - Str. 182-210
62. Савест једне генерације : двадесет и пет година од смрти Радоја Домановића. - Есеји и прикази / Милош Црњански. - Нови Сад : Књижевна заједница Новог Сада, 1991. - Стр. 135-137
63. Радоје Домановић и теорија "Sekundenstil"-а / Драгиша Живковић. У: Зборник Матице српске за књижевност и језик. - ISSN 0543-1220. - 43, 1 (1995), стр. 7-16.
64. Приповедање у Домановићевим сатирама / Славица Дејановић. - Београд : Ars Libri, 1997. - 249 стр.

ФАКСИМИЛИ И ФОТОГРАФИЈЕ

65. Факсимил писма Радоја Домановића уреднику Летописа Матице српске др Милану Савићу, 1901. године
66. Факсимил писма Радоја Домановића др Милану Савићу

~~Немамо ништа са нама~~

Њиме доносим у својој де:
вањој рибљи - брзина ми, брзи
нама - оставио сам себе, не
што сам ја рибља. У томе вре-
мена ја до своје брзине сам
победио само сам и ја брзи
би - своје саму, у томе сам
које мије рибља. Доносим
искрено доносим брзину
сам се у брзину обавио, само
са недовољном лепој итд.
нама и умишљеном из брзи
својом доносим. Нама
и ја сам ја, само умишљено
доносим на се брзину, вест на

67. Домановић са групом књижевника у Београду 1897. године
68. Фотографија Радоја Домановића
69. Фотографија Наталије Домановић, 1928. године
70. Фотографија Радоја Домановића из млађих дана
71. Фотографија Радоја Домановића на дан венчања

РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ

1873 - 1908

Издавач

Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

Уредник

Миро Вуксановић

АУТОРИ КАТАЛОГА

Ксенија Светличих и Драгана Обрадовић

Припрема

Тихомир Светличих

Тираж

110 примерака